

خداحافظی و وداع امام سجاد(ع) با ماه مبارک رمضان

امام سجاد(ع) با بیان بیست تعبیر زیبا در وداع با ماه رمضان، سود و بهره مندی از ماه ضیافت الله را به گونه ای توصیف می کند که هیچ تاجری در هیچ گوشه دنیا این سود را نبرده است و با اشک و آه وداع با ماه مبارک رمضان را بسیار گران و سخت می خواند و می فرماید: ناراحت از رفتن تو و چشم انتظار آمدن دوباره ات هستیم.

امام سجاد(ع) با بیان بیست تعبیر زیبا در وداع با ماه رمضان، سود و بهره مندی از ماه ضیافت الله را به گونه ای توصیف می کند که هیچ تاجری در هیچ گوشه دنیا این سود را نبرده است و با اشک و آه وداع با ماه مبارک رمضان را بسیار گران و سخت می خواند و می فرماید: ناراحت از رفتن تو و چشم انتظار آمدن دوباره ات هستیم.

حضرت امام سجاد (ع) در فرازهای ابتدایی دعای چهل و پنجم صحیفه سجادیه ماه مبارک رمضان را عید اولیاء الله می داند و یکی از بهترین بخشش های خدای سبحان را ماه رمضان و روزه این ماه معرفی کرده و می فرماید: خدایا نعمت های فراوانی به ما دادی یکی از برجسته ترین نعمتها ماه رمضان و یکی از بهترین فضیلت ها روزه این ماه است که نصیب ما کردی و هیچ زمانی به عظمت زمان ماه رمضان نیست. گذشته از آن که شب قدر را در آن قراردادی، این ماه ظرف نزول قرآن شد که چنین فیضی در این ماه نازل شد. و این نعمت را مخصوص مسلمانان نمودی و سایر ملل از نعمت روزه گرفتن محرومند، ما به امر تو روزه را گرفته ایم و شیش را به کمک تو به قیام و عبادت مشغول بودیم .

حضرت زین العابدین(ع) پس از جملاتی می فرماید: «واربنا افضل ارباح العالمین « ما سودی که در این ماه بردیم هیچ تاجری در هیچ گوشه دنیا نبرده است. «ثم قد فارقنا عند تمام وقته و انقطاع مدته و وفاء عدده «، این ماه بعد از آن که پایانش فرارسید، از ما مفارقت و هجرت کرد و ما را تنها گذاشت «فنحن مودعوه وداع من عز فراقه علينا «، پس ما هم با ماه خدا وداع می کنیم وداع با دوست عزیزی که مفارقتش برای ما توانفرساست، «و غمنا و اوحشنا انصرافه عنا « ما کسی را وداع می کنیم که رفتنش برای ما بسیار گران و سخت است و ما را غمگین می کند و به وحشت و ترس می اندازد.

حضرت در ادامه به عنوان خداحافظی با ماه مبارک رمضان تعبیر "السلام علیک" را به کار می برند؛ در محاورات عربی و نیز در آداب شرعیه هم این طور است که در هنگام ورود به شخص سلام می کنند و هم هنگام خروج و وداع نیز سلام می کنند.

ای ماه رمضان! دوری تو برایم سخت است، ای مونس من

امام سجاد(ع) با بیانی زیبا و حسرت آمیز به وداع با ماه رمضان پرداخته و می فرماید: «السَّلامُ عَلَيْكَ يَا شَهْرَ اللَّهِ الْأَكْبَرِ يَا عِيدَ أَوْلِيَائِهِ الْأَعْظَمِ «؛ خداحافظ ای ماه بزرگ خدا و عید بزرگ اولیای خدا! «السَّلامُ عَلَيْكَ يَا أَكْرَمَ مَصْحُوبٍ مِنَ الْأَوْقَاتِ وَ يَا خَيْرَ شَهْرٍ فِي الْأَيَّامِ وَ السَّاعَاتِ «؛ خداحافظ ای بزرگترین همراه از میان زمان ها و اوقات، و بهترین ماهها در ایام و ساعات. «السَّلامُ عَلَيْكَ مِنْ شَهْرٍ قُرْبَتْ فِيهِ الْأَمَالُ وَ ثُثِرَتْ فِيهِ الْأَعْمَالُ «؛ خداحافظ ای ماهی که آرزوهایمان در تو نزدیک شد؛ خداحافظ ای ماهی که اعمال نیک در تو منتشر شد.

«السَّلامُ عَلَيْكَ مِنْ قَرِينٍ جَلَّ قَدْرُهُ مَوْجُوداً وَ أَقْجَعَ فِرَاقُهُ مَقْفُوداً «؛ خداحافظ ای همراه من که ارزش تو بالا بود و اکنون که می روی دلم را به درد می آوری. فراق تو برای من بسیار دردناک است. «السَّلامُ عَلَيْكَ مِنْ أَلْيَفِ آتَسٍ مُقِيلًا فَسَرَّ «؛ خداحافظ ای مونس من، که وقتی آمدی مرا خوشحال کردی، «وَ أَوْحَشَ مُتَقَضِّيًا فَمَضَى «؛ و اکنون که می روی، مرا به وحشت می اندازی، که بدون تو چه کنم.

خداحافظ ای ماه دوری از زشتی ها

حضرت سجاد(ع) در فرازهایی از دعای چهل و پنجم صحیفه سجادیه می فرماید: «السَّلامُ عَلَيْكَ مِنْ مُجَاوِرٍ رَقَّتْ فِيهِ الْقُلُوبُ وَ قَلَّتْ فِيهِ الذُّنُوبُ «؛ خداحافظ ای همراه من که تا بودی، دل من رقیق بود و از آن سر سختی هایش، بیرون آمده بود و وقتی که تو آمدی، گناهانم کم شد. «السَّلامُ عَلَيْكَ مِنْ نَاصِرٍ أَعَانَ عَلَى الشَّيْطَانِ وَ صَاحِبٍ سَهَّلَ سَبِيلَ الْإِحْسَانِ «؛ خداحافظ ای یآوری که کمک کردی تا من بر شیطان غلبه کنم و ای همراهی که راههای نیک را بر من آسان کردی.

خداحافظ ای ماه آزادی از دوزخ

امام زین العابدین(ع) در فرازی دیگر از این دعا بر رهایی از آتش جهنم در ماه رمضان اشاره کرده و می فرماید: «السَّلامُ عَلَيْكَ مَا أَكْثَرَ عِقَاءَ اللَّهِ فِيكَ وَ مَا أَسْعَدَ مَنْ رَعَى حُرْمَتَهُ بِكَ «؛ خداحافظ ای ماهی که تعداد آزادشدگان از آتش جهنم در تو زیاد شد. اشاره به روایتی است که خداوند در هر شب، به هنگام افطار هزار، هزار کس را از آتش جهنم نجات می داد؛ در شب های جمعه هر یک

ساعت، و در شب آخر ماه رمضان به مقدار تمام کسانی که در کلّ این ماه از آتش نجات داده است را نجات می‌دهد). «السّلامُ عَلَیْكَ مَا كَانَ أُمَحَّاكَ لِلذُّنُوبِ وَ أَسْتَرَكَ لِأَنْوَاعِ الْعُیُوبِ»؛ خداحافظ ای ماهی که گناهان را پاک کردی و محو نمودی و همه عیب‌ها را پوشاندی. «السّلامُ عَلَیْكَ مَا كَانَ أَطْوَلَكَ عَلَى الْمُجْرِمِينَ وَ أَهْيَبَكَ فِی صُدُورِ الْمُؤْمِنِينَ»؛ خداحافظ ای ماه! چه قدر برای گناه‌کاران طولانی بودی و چه قدر برای مؤمنین عظمت داشتی!

«السّلامُ عَلَیْكَ مِنْ شَهْرٍ لَا تُنَافِسُهُ إِلَّا يَامُ»؛ خداحافظ ای ماهی که هیچ ماه دیگری از تو برتر نیست. «السّلامُ عَلَیْكَ مِنْ شَهْرٍ هُوَ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ»؛ خداحافظ ای ماهی که تا تو بودی، امن و سلامت بود. «السّلامُ عَلَیْكَ غَيْرَ كَرِيهِ الْمُصَاحِبَةِ وَ لَا دُمِيمِ الْمُلَاسَةِ»؛ خداحافظ ای ماهی که نه در همنشینی با تو ناراحتی وجود داشت و نه بدی و ناپسندی در حضور تو بود. «السّلامُ عَلَیْكَ كَمَا وَفَدْتَ عَلَيْنَا بِالْبَرَكَاتِ وَ عَسَلْتَ عَنَّا دَنَسَ الْخَطِيئَاتِ»؛ ای ماه رمضان خداحافظ و به سلامت! همان‌گونه که تو بر ما با برکات فراوان و سلامتی فرود آمدی و ناپاکی‌های گناه را از ما زدودی و ما را از خطاها شست و شو دادی!

ناراحت از رفتن تو و چشم انتظار آمدن دوباره ات
«السّلامُ عَلَیْكَ غَيْرَ مُودَعٍ بَرَمًا وَ لَا مَتْرُوكٍ صِيَامُهُ سَأْمًا»؛ خداحافظ که در این وقت وداع، نه از تو ناراحتیم و نه از روزه داری ات خسته شده ایم. «السّلامُ عَلَیْكَ مِنْ مَطْلُوبٍ قَبْلَ وَقْتِهِ وَ مَحْرُومٍ عَلَيْهِ قَبْلَ فَوْتِهِ»؛ خداحافظ از جانب من که خواستار تو بودم و پیش از آمدنت خوشحال بودم که تو خواهی آمد و اکنون هم که می خواهی بروی، اندوهگین شده ام که از دوریات چه کنم! «السّلامُ عَلَیْكَ كَمْ مِنْ سُوءٍ صَرَفَ بِكَ عَنَّا، وَ كَمْ مِنْ خَيْرٍ أَفِيضَ بِكَ عَلَيْنَا»؛ خداحافظ که چه بدیهایی را از ما دور کردی و چه خیراتی را با آمدنت نصیبمان کردی!

خداحافظ ای ماه مبارک! خداحافظ شب قدر!
«السّلامُ عَلَیْكَ وَ عَلَى لَيْلَةِ الْقَدْرِ الَّتِي هِيَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ»؛ خداحافظ و درود بر تو و شب قدر که از هزار ماه برتر است. «السّلامُ عَلَیْكَ مَا كَانَ أَحْرَصَنَا بِالْأَمْسِ عَلَیْكَ وَ أَشَدَّ شَوْقَنَا عَدَا إِلَيْكَ»؛ خداحافظ که تا بودی، مشتاق آن بودیم که بیشتر بمانی و اکنون که می روی، دل‌هایمان برای دیدار دوباره ات پُر می کشد. «السّلامُ عَلَیْكَ وَ عَلَى فَضْلِكَ الَّذِي حَرَمْتَنَا، وَ عَلَى مَاضٍ مِنْ بَرَكَاتِكَ سَلَيْتَنَا»؛ خداحافظ و درود بر تو و درود بر فضل و کرمات که از آن محروم گشتیم و برکات گذشته ات را از کف دادیم. «اللَّهُمَّ إِنَّا أَهْلُ هَذَا الشَّهْرِ الَّذِي شَرَفْتَنَا بِهِ»؛ خداوندا ما «اهل« این ماه بودیم و تو ما را به آن شرافت بخشیدی و با آن، بر سر ما متّ گذاشتی! ...

جملات عجیبی که از امام زین العابدین(ع) در این دعا نقل شده است، همه بر عظمت این ماه دلالت می کند چنانکه امام صادق (ع) فرمودند: «مَنْ لَمْ يُعَقِّرْ لَهُ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ لَمْ يُعَقِّرْ لَهُ إِلَى قَابِلٍ إِلَّا أَنْ يَشْهَدَ عَرَفَةَ»؛ اگر کسی در ماه رمضان مورد غفران قرار نگیرد، بعید است که بعد از این ماه مشمول لطف و رحمت خدا قرار گیرد...

خدایا! مصیبت هجران ماه رمضان را برای ما در روز عید فطر جبران فرما
پس حضرت در ادامه دعا عرضه می دارد: خدایا تو آن توفیق را دادی که ما اهل این ماه باشیم در حالی که عده ای از فضیلت این ماه به خاطر شقاوتشان محرومند، پروردگارا تو مولای مایی در آنچه ما را به شناخت آن برگزیده ای و ما را راهنمایی کردی که از آن پیروی کنیم و در پرتو توفیق تو، به روزه و نماز آن با اعتراف به تقصیر نایل آمدیم و اندکی از وظایف بسیار را ادا کردیم.

پروردگارا در حالی تو را ستایش می کنیم که به بد رفتاری خود اقرار و به ضایع نمودن نعمت احکام تو و عمر خویش اعتراف داریم و برای توسل از ناحیه دلهای ما پیمان پشیمانی و از ناحیه زبان پوزش طلبی صادقانه، پس اجر مصیبت در اعتراف به تقصیر را به ما عنایت و عوض خیری به ما لطف فرما. و پذیرش پوزش را برای ما مقرر فرما و ما را در تقصیر از ادای حق خود سرزنش مکن و عمر ما را تا ماه مبارک آینده طولانی بفرما و هنگامی که ما را به سال آینده رساندی کمک کن تا آنچه در خور توسل عبادت کرده و آنچه سزاوار توسل طاعت کنیم و توفیق انجام کار نیک را به طور مستمر به ما عطا فرما تا آنچه شایسته مقام توسل در تمام ماه مبارک رمضان که در مدت عمر ما پیش می آید جبران شود.

امام سجاد در فرازهای پایانی این دعا می فرماید: پروردگارا هجران ماه مبارک را که مصیبت ماست برای ما در روز عید فطر با برکت جبران فرما و ثواب همه کسانی که تا روز قیامت در این ماه روزه، روزه می گیرند یا عبادت می کنند برای ما نیز مقرر فرما.